

CZU [821.135.1.09"19"(092)]

**ROMANUL „MOROMEȚII” DE MARIN PEDA DIN COLECȚIA BIBLIOTECII
ȘTIINȚIFICE USARB LA A 65 ANIVERSARE**

*THE NOVEL „MOROMEȚII”(„THE MOROMETE FAMILY”) BY MARIN PEDA
IN THE USARB SCIENTIFIC LIBRARY COLLECTION*

Natalia LUCHIANCIUC, Olga DASCAL

Abstract: *This article is a tribute to the work of Marin Preda „Morometii”(„The Moromete Family”, 65 years since publication). In the reading room no. 2 Philological Sciences and Mediateque were organized exhibitions with several editions of the novel on this occasion. From the volumes on display we find out about Ilie Moromete, the hero of the novel and his peasant dignity crushed by deep changes brought about by capitalism, industrialization, „the obsessive decade” of the 1950s and finally communism.*

Keywords: *Marin Preda, novel, Moromeții, exhibition, USARB Scientific Library, CD, electronic resource, artistic film*

Motto

*Nu ideile în sine sunt interesante, ci oamenii care le poartă și le trăiesc.”
(Marin Preda)*

Marin Preda (n. 5 august 1922, Siliștea-Gumești, județul Teleorman - d. 16 mai 1980, Mogoșoaia) a fost un nuvelist, romancier, scriitor și director de editură română cu o conștiință călită însoțită de dârzenie, ambiție, care nu și-a trădat niciodată talentul, vocația și, mai cu seama rădăcinile, fiindcă datorită lor a ajuns un scriitor care ne reprezintă.

El a fost acela care a donat literaturii române capodopera „Moromeții”, care anul acesta își sărbătorește aniversarea de 65 de ani de la publicare. Cu acest prilej, în Biblioteca Științifică (sala de lectură nr. 2 Științe Filologice și Mediateca), au fost organizate expoziții tematice, în care au fost expuse documente scrise și electronice acestui roman jubiliar și o gamă largă de documente critice: antologii, albume, publicații periodice, dicționare de critică literară ce reflectă viața, opera și activitatea autorului.

Colecția BȘ USARB dispune de mai multe ediții a romanului „Moromeții” din diferiți ani de publicare, editate la mai multe edituri prestigioase din România (Editura de Stat pentru literatură și artă; Editura Minerva, Editura 100+1 Gramar, Editura Cartea Românească, Editura Albatros, Editura Curtea Veche Publ., Editura Cartex Serv.), începând cu 1955 – (anul în care a văzut

lumina zilei romanul) până la anul 2009 (cel mai nou an de ediție).

„Moromeții” de Marin Preda este un roman postbelic, realist, o specie a genului

epic, cu un număr mare de personaje principale, conflicte și planuri narrative; un roman obiectiv ce se axează pe prezentarea satului românesc din Câmpia Dunării, care trece prin numeroase prefaceri sociale dar și destrămarea familiei tradiționale țărănești și are la bază firul epic al unor schițe precedente: „O adunare liniștită”, „Salcâmul”. Modelul de la care a pornit Preda în vederea constituirii eroului central, Ilie Moromete, a fost chiar tatăl său, autorul mărturisind: „eroul preferat, Moromete, care a existat în realitate, a fost tatăl meu.” Cadrul desfășurării acțiunii este, de asemenea, satul natal al lui Preda, Siliștea-Gumești din județul Teleorman, o locație reală, ridicată la rangul de simbol literar. Titlul redă numele familiei prezentate în roman, ai cărei membri sunt reprezentanții clasei țărănești, surprinși de prefacerile sociale din preajma celui de-al doilea război mondial. Personajele din Moromeții, în frunte cu Ilie Moromete au rămas emblematice pentru literatura română, exact ca replicile lui Preda: „Numai păcatele nu te lasă să dormi,” „Dacă dragoste nu e, nimic nu e”, „Eu îmi caut eul meu!”. Romanul a rămas a fi o operă de excepție, ce seamănă cu o sursă de lumină ce roiesc în jurul ei ca fluturii în jurul felinarelor.

În anul 1988 a apărut și ecranizarea romanului, în regia lui Stere Gulea, imaginile filmului fiind de asemenea de o forță extraordinară. Urmărind reacțiile criticilor după apariția peliculei lui Stere Gulea, se va vedea că mulți dintre ei sunt puțin încurcați în a se exprima despre noua producție. La momentul acela, filme despre țărani existau. Unul dintre prototipurile impuse de literatură era *Ion*, al lui Liviu Rebreanu, ecranizat în 1979. „*Moromeții*” mă emoționează foarte tare. Când zic „*Moromeții*” zic actorie și mi se pare, cantitativ, cel mai important film românesc din acest punct de vedere (Cristi Puiu). Filmul *Moromeții* era însă sec din punct de vedere propagandistic. Faptul că nu sunt folosite de propagandă numeroase realități descrise în roman – că modificările sociale din anii interbelici au afectat țărănimea, că efectele crizei economice din 1929-1933 au

fost resimțite din plin de țăranul care trăia în anii de dinaintea celui de-al doilea război mondial, că evenimentele și transformările politice radicalizau până și viața sătească, ajungând să escaladeze în violențe – denotă o cu totul altă viziune artistică decât cea recomandată de partid și de liderul acestuia. În colecția Mediatecii 10 CD-uri cu filmul „Moromeții” (1987) în regia lui Stere Gulea; director de producție: A. Vasile ; muz.: C. Tăutu; imaginea: V. Drăgan a fost achiziționată din donația impresionantă de documente publicate la editura ICR, Fundația Academia Civică, Fundația Europeană Titulescu, Centrul Internațional de Studii asupra Comunismului, Poesis oferită de Academicianul Valeriu Matei, Directorul Institutului Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău.

Pelicula „Moromeții”(1987), în regia lui Stere Gulea avându-l în rolul principal pe Victor Rebengiuc, ar fi putut deveni un vârf de lance al propagandei comuniste, date fiind o serie de elemente care distrug familia țăărănească tradițională, prezente în romanul lui Marin Preda. În schimb, „proiectul” a eșuat lamentabil pentru sistemul de atunci într-o capodoperă artistică a cinematografului românesc.

Filmul este conceput pentru un public contemporan care nu a trecut prin comunism și care este familiar sau măcar informat corect despre evenimentele desfășurate înainte de 23 august 1944. Din acest motiv, *Moromeții* a fost greu de „criticat” la momentul apariției. Cele două planuri recurente de interpretare critică folosite la acel moment au fost cel spiritual, contemplativ, artistic, și cel epico-elogiativ la adresa lui Marin Preda. Criticul Tudor Caranfil îi oferea o notă aparte lui Ilie Moromete, în interpretarea lui Victor Rebengiuc, „zguduitor în tăcerile sale, deși excesiv de cerebral”.

Firul epic al poveștii lui Marin Preda este respectat de pelicula lui Stere Gulea. Pe fondul unor mutații sociale, care se vor dovedi ireversibile, filmul urmărește destrămarea unei familii țăărănești tradiționale. Încercarea autoritară și disperată a capului familiei, Ilie Moromete, de a ține pe loc această realitate, eșuează. Cu transformarea lui Moromete, începută la finalul filmului, dispare un prototip social care a reprezentat secole de-a rândul societatea românească și, de asemenea, se pierde și o identitate.

Deși multe dintre lucruri ar fi putut să servească bine partidul, ca atacuri indirecte la regimul burghezo-moșieresc, pelicula s-a dorit a fi un film de artă. Din acest motiv s-a apelat la tehnica alb-negru, care impregnează cu atenție jocul de lumini și umbre în mințile spectatorilor. Totuși, filmările nu au fost lipsite de pripeții. Stere Gulea a fost întrebă la puțin timp după lansarea filmului de ce a ales satul Talpa din Teleorman, și nu Siliștea Gumești (localitatea de baștină a lui Ilie Moromete).

Răspunsul regizorului reflectă tocmai acea schimbare, marcată de film: „Pentru simplul fapt că actuala configurație a satului de baștină al scriitorului (pentru romanul **Moromeții**, Marin Preda îl are ca model pe tatăl său, Tudor Călărășu) nu mai are nimic de-a face cu satul descris de el. Chiar Marin Preda spune în **Imposibila întoarcere**: „... ăsta nu e satul meu”. După ce am văzut mai multe sate, am ales – pentru filmare – satul Talpa, tot din Teleorman”.

Problema cea mai mare a fost reprezentată de alegerea actorului care să-l interpreteze pe Ilie Moromete. Inițial, Stere Gulea a vrut să-l distribuie pe Gheorghe Dinică în rolul lui Moromete, iar Victor Rebengiuc trebuia să fie Dumitru al lui Nae. Însă Dinică a refuzat și Gulea a tot căutat o soluție salvatoare. „Poate Gheorghe Dinică l-ar fi abordat altfel pe Ilie Moromete, cu o ironie mai acidă. Însă dramatismul pe care îl are personajul în filmul meu este dramatismul pe care i l-a dat Rebengiuc”, a povestit regizorul. Pe cât de firească pare această alegere pentru spectatori, pe atât de bizară a fost ea

pentru citadinul Victor Rebengiuc, care era pus în situația să întruchipeze arhetipul țăranului român, în condițiile în care prima sa legătură cu țăranii era reprezentată de bunicul actorului: „Bunicul nu era țăran, dar era prima generație venită la oraș, un fel de Paraschiv”. Cum a reușit atunci Victor Rebengiuc să fie Ilie Moromete? A uitat că personajul pe care trebuie să-l interpreteze este țăran: „Am fost sărac de dimineața până seara... Nu știu cum e ăla un țăran, așa că am

uitat că era vorba de un țăran. Am jucat numai un om care are probleme. Necazurile lui Moromete cu familia, cu recolta, cu foncierea, cu Nilă, cu Paraschiv, cu Catrina, cu Bălosu, cu salcâmul sunt problemele unui om și ele trebuiau rezolvate. Am uitat cu desăvârșire că Ilie Moromete este prototipul țăranului român. L-am jucat cum am știut mai bine pe Moromete, un om cu o familie grea și cu probleme”. Sărăcia locuitorilor și problemele lui Ilie Moromete au devenit, astfel, factorii catalizatori care l-au marcat pe actor și și-au pus amprenta asupra imaginii lui Ilie din film. Și, deși la începutul filmărilor Rebengiuc a fugit la București, ulterior, rolul i-a devenit foarte drag. Se pare că Leopoldina Bălănuță a avut o contribuție la întoarcerea actorului la „locul faptei”; ea a fost cea care l-a convins să-și ducă rolul până la capăt.

Prin originalitatea operelor sale și stilul inconfundabil al scriiturii, Preda este considerat de criticii literari un adevărat fenomen. Viața scriitorului a fost la fel de fascinantă ca și opera lăsată moștenire.

Referințe bibliografice:

1. COROIU, Constantin. Un „Țăran enorm rătăcit la oraș”. Tinerețea lui Marin Preda. In: *Convorbiri literare*, 2019, An. 151, nr. 9 (285), pp.114-116.
1. *Pregătire de nota 10 pentru Bacalaureat* [online]. Disponibil: <https://10laromana.ro/morometii-m-preda/>
2. *Replici memorabile din Moromeții, de Marin Preda* [online]. Disponibil: <http://www.anidescoala.ro/divertisment/distractie/citate-celebree/replici-memorabile-din-morometii-de-marin-preda/>
3. SPIRIDON, Monica. *Omul supt vremii*. București: Ed. Cartea Românească, 1993, p. 90.
4. UNGHEANU, M. Argument. In: *Marin Preda*. București: Ed. Eminescu, 1976, pp. 5 – 11.